

SKUPNOST NARAVNIH PARKOV
Slovenije

www.naravniparkislovenije.si

KVIZ SKUPNOSTI NARAVNIH PARKOV SLOVENIJE

GOSTJE BREZ VABILA

3. sklop

Mlade parkoslovke in parkoslovci, raziskovalci naravnih parkov Slovenije,
čestitamo, pred vami je 3., **zadnji sklop** nalog v tem šolskem letu!

V tretjem - zadnjem sklopu kviza, boste odkrivali **Krajski park Tivoli**, **Rožnik in Šišenski hrib**, **Naravni rezervat Škocjanski zatok**, **Krajski park Goričko**, **Krajski park Zgornja Idrija** in **Krajski park Logarska dolina**. Pred vami so parki z raznoliko naravo, zanimivimi zgodbami in novimi raziskovalnimi izzivi. Pri iskanju odgovorov si lahko pomagata s povezavami do spletnih strani posameznih parkov.

Vsaka naloga skriva svoje geslo, gesla vseh parkov pa skupaj tvorijo del skupnega končnega gesla. Z reševanjem izzivov zbirate gesla in znanje, ki vas na koncu lahko pripeljejo do naziva **Parkoslovec** oziroma **Parkoslovka** šolskega leta 2025/2026.

Želimo vam veliko raziskovalnega navdiha, radovednosti in veselja ob odkrivanju narave Slovenije.

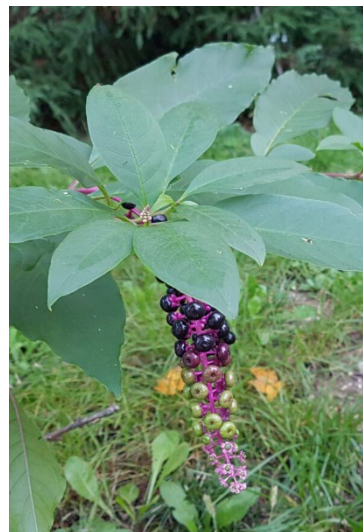
Srečno pri reševanju zadnjega sklopa – cilj je že skoraj na doseg!

Za trenutek si zamislite, da ste ptica. Če bi preleteli Krajinski park Tivoli, Rožnik in Šišenski hrib, bi hitro opazili, da ga večji del prekriva gozd. S svojo razgibano zgradbo in pestrostjo drevesnih vrst nudi dom številnim živim bitjem. Tudi nam je ta gozd zatočišče – prostor, kamor se umaknemo pred mestnim vrvežem, da si spočijemo telo in duha. Z vidika pestrosti drevesnih in grmovnih vrst, gozd krajinskega parka sredi Ljubljane zagotovo sodi med ene najbogatejših v Sloveniji.

V zadnjem času gozdove vse pogostejše prizadenejo ujme: žled, sneg in veter podirajo drevesa ter odpirajo vrzeli, kjer se hitro naselijo invazivne tujerodne vrste.

Med njimi je vse pogostejša navadna barvilnica, visoka rastlina z belimi cvetovi in temno vijoličnimi plodovi. V Evropo je prišla iz Severne Amerike kot okrasna rastlina, danes pa se hitro širi po gozdnih posekah. Barvilnica je strupena za ljudi – že nekaj zaužitih jagod lahko povzroči hudo zastrupitev. Ena sama rastlina lahko tvori do 32.000 semen, ki ostanejo sposobna kaljenja več desetletij. Ko se razraste, zasenči gozdna tla in prepreči rast domačih vrst, s čimer ogroža naravno pomlajevanje gozda.

Navadno barvilnico sadimo v
vrtovih in parkih, od tam pa ptice
njene plodove raznašajo daleč
naokrog (vir: ZRSVN).

V spodnjih izzivih prepoznajte domorodne drevesne in grmovne vrste ter odkrijte, kako lahko vsak izmed nas prispeva k ohranjanju naših gozdov.

Rešite vse naloge, vnesite črke s številkami v ustrezne kvadratke in razkrijte geslo, ki vas čaka na koncu!

1. Prepoznaite vrste po debelu in vpišite njihova imena v kvadratke.

3

			č	
	o			

6

B			I
T		P	

Ste tudi vi v svojem okolju opazili invazivko? Prenesite aplikacijo [Invazivke.si](https://invazivke.si), vnesite lokacijo in pomagajte pri zgodnjem odkrivanju!

Projekt LIFE OrnamentallAS: Ohranjammo naravno pestrost, okrasimo si življenje brez invazivk!

A close-up photograph of a cluster of bright orange, round berries, likely from a hawthorn or similar shrub. The berries are densely packed and hang from a woody branch. Green leaves with serrated edges are visible in the background and foreground, partially obscuring the berries. The lighting is natural, highlighting the vibrant color of the fruit.

A large, dense tree covered in white blossoms, likely a cherry blossom tree, in full bloom. The tree is the central focus of the image, with its branches extending outwards and upwards, creating a thick canopy of white flowers. The background is a clear blue sky, and the ground at the base of the tree is covered in green grass.

Diagram illustrating a 2D array structure with 12 columns and 2 rows. The top row contains 12 yellow squares, with the last one labeled 'U'. The bottom row contains 12 empty yellow squares. Numbers 1-12 are positioned above the top row, and numbers 1-12 are positioned below the bottom row, indicating a mapping or transformation.

NARAVNI REZERVAT ŠKOCJANSKI ZATOK

Po sledih okrasne gizdavke

Če se iz zaledja slovenske Obale ozrete proti Kopru, si boste stežka predstavljali, da je bila vsa današnja urbanizirana okolica mesta nekoč morje. Le laguna Naravnega rezervata Škocjanski zatok je še vedno priča, da je bil Koper nekdanj res otok.

Škocjanski zatok je sredozemsko mokrišče, ki je nastalo ob izlivu rek Rižane in Badaševce. Zaradi izjemno bogatega rastlinskega in živalskega sveta ter prisotnosti številnih redkih in ogroženih vrst ima zelo pomembno vlogo v slovenskem prostoru. Poleg domorodnih vrst rastlin in živali se v Škocjanskem zatoku pojavljajo tudi invazivne tujerodne vrste, ki jih je človek nehote prinesel iz drugih delov sveta. Ena izmed takšnih je okrasna gizdavka, sladkovodna vrsta želve, ki izvira iz Severne Amerike in je danes v Sloveniji najpogostejše izpuščena tujerodna sladkovodna vrsta želve.

Okrasna gizdavka je od leta 2016 uvrščena na seznam invazivnih tujerodnih vrst v Evropski uniji. Zanja veljajo strogi ukrepi, med katerimi sta tudi prepoved prodaje in prepoved izpuščanja v okolje.

Okrasne gizdavke poleg tega, da omejujejo domorodne živali, saj jim odvzemajo prostor, hrano in mesta za sončenje, prenašajo tudi številne zajedavce in bakterije, ki so lahko nevarne za človeka.

Ali veš,
da lahko okrasne gizdavke dosežejo velikost celo do 60 cm?

NALOGA:

Odgovori na vprašanja v okvirčkih in vpiši črke na ustrezna mesta v geslu glede na navedene številke. Tako boš dobil/a ime avtohtone sladkovodne vrste želve, ki je zaradi okrasne gizdavke najbolj ogrožena. Več o okrasni gizdavki:

https://www.skocjanski-zatok.org/wp-content/uploads/2020/03/Zelve_zlozenka_A4_Koncna.pdf

7		V	E			A		1		6		K	A
---	--	---	---	--	--	---	--	---	--	---	--	---	---

1.
Iz katere celine
izvira okrasna
gizdavka?

2.
Ali je okrasna gizdavka
domorodna ali
tujerodna vrsta?

3.
Kako imenujemo vrsto,
ki povzroča gospodarsko
ali ekološko škodo?

5			A	Z	I		8	9
---	--	--	---	---	---	--	---	---

		J	E		2			A
--	--	---	---	--	---	--	--	---

5.
Kakšno je staro ime
za okrasno gizdavko?

4.
Na kakšen način okrasna
gizdavka uravnava
telesno temperaturo?

10	O		3		N	J	E
----	---	--	---	--	---	---	---

		P	I	S				11	L	E	D	15		17
--	--	---	---	---	--	--	--	----	---	---	---	----	--	----

6.
Kdaj je okrasna gizdavka
najbolj aktivna?

P	O	14		13		16
---	---	----	--	----	--	----

7.
Kje okrasna gizdavka prezimuje?

V		B	12			U
---	--	---	----	--	--	---

8.
Ali je okrasna
gizdavka vsejeda ali
rastlinojeda vrsta?

4						18
---	--	--	--	--	--	----

GESLO NALOGE:

1	2	3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16	17	18

KRAJINSKI PARK GORIČKO

Krajinski park Goričko je mozaična kulturna krajina, v kateri se prepletajo travniki, gozdovi, njive, travniški sadovnjaki, vinogradi, mokrišča in naselja. Tukaj živijo domače rastline in živali, ki s človekom sobivajo že tisoče let. Ljudje smo (hote ali nehoti) v svoje okolje prinesli tudi vrste iz drugih delov sveta, ki pri nas sicer ne živijo. Takim vrstam rečemo tujerodne. Te vrste se lahko tudi hitro preveč razširijo – takrat pravimo, da so invazivne. Nekatere postanejo nadležne, na primer španski lazar, ki ga pogosto najdemo na vrtovih. Druge pa so lahko celo zdravju nevarne, kot je ambrozija, ki povzroča alergije.

V Krajinskem parku Goričko želimo, da imajo domače vrste prednost pred tujimi, ki ne spadajo v naše okolje.

Na Goričkem domače vrste so čopasta hrušica, pehtranov rman, gorski narcis, veliki zali klobuček in vijolični lučnik (foto: Mojca Podletnik)

Kako lahko preprečimo širjenje tujerodnih vrst? Vsak posameznik lahko prispeva k preprečevanju širjenja invazivnih vrst. Prepoznavanje invazivnih vrst pa je lahko prvi korak. Najpogostejše invazivne tujerodne vrste lahko podrobno raziščete na naši spletni strani. [Povezava.](#)

Naloga za detektive: »Skrivnostna sled v naravi«

Ste mladi detektivi na Inštitutu za invazivne tujerodne vrste. Poklicali so vas na travnik v Budincih (to je kraj čisto na severu Krajinskega parka Goričko), kjer so našli skrivnostne posušene cvetove neke rastline. Ti cvetovi so videti drugače kot tisti, ki jih običajno srečamo na jesenskih sprehodih po Goričkem. Ugotovili so, da ni to samo ena rastlina – ta vrsta je prerasla kar celo njivo! Domačini so zelo zaskrbljeni. Kdo je ta vsiljivka, ki se tako hitro širi ob gozdovih ter na zapuščenih travnikih in njivah? Pomagajte jim! **Poiščite ime te nevarne tujerodne rastline**, da bodo lahko pravočasno ukrepali.

Na naslednji strani najdete opise šestih nepovabljenih gostij na Goričkem. Detektivi na delo!

Namig 1: Na Goričko se je priselila iz Amerike.

Namig 2: V naravo je pobegnila iz vrtov, kjer je bila sajena kot okrasna rastlina.

Namig 3: Listi so suličasti.

Namig 4: Prvi cvetovi se pojavijo julija.

Slovensko ime nepovabljene gostje, za katero veljajo namigi, zapiši kot geslo.

GESLO:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

PELINOLISTNA ŽVRKLJA ali AMBROZIJA

(*Ambrosia artemisiifolia*)

DOMOVINA: Severna Amerika

NAČINI VNOSA: slepi potnik na vozilih, primes semenski mešanici

PREPOZNAVNI ZNAKI: Pelinolistna žvrklja ali pelinolistna ambrozija je enoletnica, visoka od 5 centimetrov do 2 metrov. Široko razrasla rastlina ima pernato deljene in premenjalno razvrščene liste, ki spominjajo na liste pelina (3). Moški cvetovi so nameščeni v pokončnem klasu na vrhu pooganjkov (1), ženska socvetja so majhna in skrita v zalistjih. Pelod pelinolistne ambrozije je alergen.

ČAS CVETENJA: julij–oktober

ČAS ZRELOSTI SEMEN: od avgusta dalje

RASTIŠČE: Najpogosteje se pojavlja ob cestnih robovih in na suhih ruderalnih mestih, tudi na njivah (2).

Pelinolistno ambrozijo pogosto najdemo v bližini krmilnic za ptice, saj je neredko primes mešanice za zimsko krmljenje ptic.

ENOLETNA SUHOLETNICA

(*Erigeron annuus*)

DOMOVINA: Severna Amerika

NAČINI VNOSA: namerna naselitev, pobeg z vrtov (okrasna rastlina)

PREPOZNAVNI ZNAKI: Enoletna suholetnica je pri nas pogostejše dvoletna rastlina. Do poldrugi meter visoko pokončno steblo je dlakavo in v zgornjem delu razvejano. Listi so svetlozeleni, sulčasti in dlakavi. Listi v rozeti so večji in narobe jajčasti. Beli do rahlo rožnati jezičasti in rumeni cveasti cvetovi so združeni v številne majhne, do dva centimetra velike koške (1).

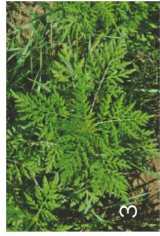
ČAS CVETENJA: maj–september

ČAS ZRELOSTI SEMEN: junij–oktober

RASTIŠČE: Raste predvsem na ruderalnih mestih, opuščeni njivah (2), neredno košenih travnikih (3), cestnih robovih, prodiščih. Tvorijo lahko tudi zelo goste sestoje.

Cvetovi suholetnice spominjajo na cvetove marjetic. Pripisujejo ji tudi zdravilne lastnosti in pogojno užitnost.

JAPONSKI DRESNIK

(*Fallopia japonica*)

DOMOVINA: Vzhodna Azija

NAČINI VNOSA: namerna naselitev (okrasna in medovita rastlina), pobeg z vrtov

PREPOZNAVNI ZNAKI: Je do 5 metrov visoka trajnica z debelim, votlim in členjenim stebлом. Srčasti listi so veliki do 15 centimetrov, kratkopiceljati in nameščeni premenjalno (2). Socvetja sestavljajo majhni beli cvetovi (1). Nadzemni deli jeseni propadejo. Spomladi iz korenin poženejo mlada olistana stebila, ki zelo hitro rastejo (4). Ima dolge, olesenele korenike, ki segajo več metrov globoko.

ČAS CVETENJA: julij–september

ČAS ZRELOSTI SEMEN: od oktobra dalje

RASTIŠČE: Najbolj razširjen je na obrežjih rek in potokov (3), vzdolž železniških nasipov in na cestnih robovih. Tvori izredno goste sestoje, v katerih druge rastline ne uspevajo.

Korenika japonskega dresnika lahko skozi ozko špranjo preдре asfalt ali celo beton.

NAVADNA BARVILNICA

(*Phytolacca americana*)

DOMOVINA: Severna Amerika

NAČINI VNOSA: namerna naselitev, pobeg z vrtov (okrasna rastlina)

PREPOZNAVNI ZNAKI: Zelena trajnica, ki je lahko v spodnjem delu tudi olesnela. Stebla so rdečkasta (3). Zraste tudi do dva metra v višino. Listi sulčasti in dolgi do 30 cm. Grozdasta socvetja so previjna. Cvetovi so beli (1).

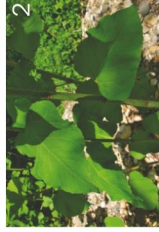
ČAS CVETENJA: april–julij

ČAS ZRELOSTI SEMEN: junij–september

RASTIŠČE: Pojavlja se na senčnih in relativno vlažnih mestih, jasad, gozdnem robu (4) in ruderalnih mestih.

Vsi deli navadne barvilnice so strupeni ljudem in domačim živalim.

ORJAŠKA ZLATA ROZGA

(*Solidago gigantea*)

DOMOVINA: Severna Amerika

NAČINI VNOSA: namerna naselitev (medovita rastlina), pobeg z vrtov (okrasna rastlina)

PREPOZNAVNI ZNAKI: Orjaška zlata rozga je do 2,5 m visoka zelena trajnica z golim stebлом (2). Listi so sulčasti in nazobčani (3). Na vrhu pooganjkov so socvetja, sestavljena iz rumenih jezičastih cvetov, ki tvorijo koške (1). Plod je velik do 1,8 mm in ima šopek laskov.

ČAS CVETENJA: julij–oktober

ČAS ZRELOSTI SEMEN: od septembra dalje

RASTIŠČE: Širi se na gozdnih robovih, gozdnih jasad, opuščeni kmetijskih zemljiščih, ob vodah in na ruderalnih mestih (na naspališčih, robvih cest ...) ali razgaljenih tleh. Na Gorčnem je zelo pogosta na redko košenih, mulčanih ali opuščeni travnikih in njivah, kjer tvori zelo goste sestoje.

Na enem kvadratnem metru lahko raste tudi več kot 200 rastlin orjaške zlote rozge.

SIRSKA SVILNICA

(*Asclepias syriaca*)

DOMOVINA: Severna Amerika

NAČINI VNOSA: namerna naselitev (medonosna rastlina), pobeg z vrtov (okrasna rastlina)

PREPOZNAVNI ZNAKI: Je do dva metra visoka trajnica s podzemnimi pritlikami in številnimi pokončnimi stebli. Listi so nameščeni nasprotno, jajčasti, dolgi do 20 cm, široki do 8 cm in na spodnji strani puhasto dlakavi (2). Vijolični cvetovi sladkobno dišijo (1). Plodovi so po obliki podobni papagajem (3). V njih se skrivajo dlakava semena, ki so dobro vidna ob razpoku ploda. Cela rastlina vsebuje lepiliv in strupen mleček.

ČAS CVETENJA: junij–avgust

ČAS ZRELOSTI SEMEN: od avgusta dalje

RASTIŠČE: Pojavlja se na sončnih do polsenčnih mestih, kot so travniki, gozdni robovi in cestni robovi.

Pogosto se podvija po površini v bližini hiš, kamor se je razširila z vrtov ali cvetličnih gredic (4).

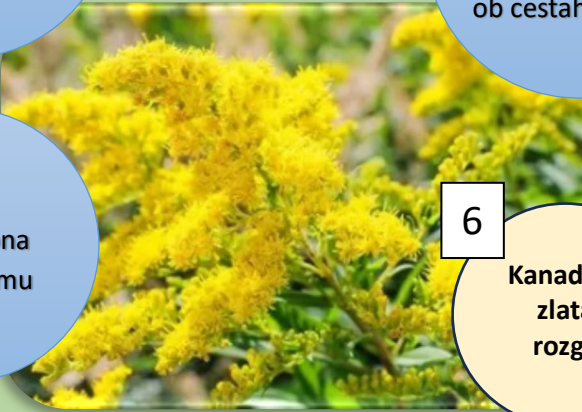
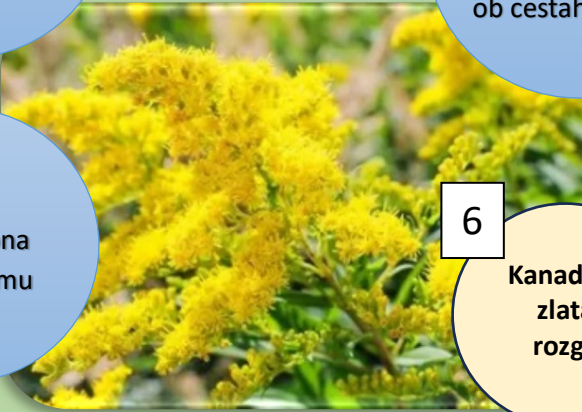
Poznana je tudi pod imenom papagajka.

KRAJINSKI PARK ZGORNJA IDRIJCA

Krajinski park **Zgornja Idrijca** pokriva območje porečja zgornje Idrijce, z gozdovi, grapami, rečicami in številnimi rastlinskimi vrstami. <https://geopark-idrija.si>. Na območju parka so bile opažene tudi invazivne tujerodne rastline, ki ogrožajo avtohtono rastlinstvo.

NALOGA: V spodnji risbi poveži fotografijo rastline z njenim imenom in njenimi značilnostmi.

1 Veliki pajesen		O Tvorijo zelo goste sestoje in preraščajo opuščena zemljišča	2 Japonski dresnik	
3 Enoletna suholetnica		O Uporaben za utrjevanje brežin in proti eroziji	4 Žlezava nedotika	
A Plodovi eksplodirajo in razpršijo semena		D Raste v robnih območjih gozdov, ob cestah in rekah	5 Ambrozija	
S Je podobna Navadnemu pelinu		6 Kanadska zlata rozga	M Enoletna rastlina, pogosta na prodiščih in travnikih	

NALOGA: Pravilno poveži pojem z opisom oz. kratko definicijo:

	Pojem:	Opis / kratka definicija:
7	Avtohtona rastlina	U Tujerodna rastlina, ki se zelo agresivno razširja in ogroža lokalne rastline.
8	Tujerodna rastlina	D Rastlina, ki naravno raste na določenem območju, brez vnosa s strani človeka.
9	Invazivna rastlina	J Okolje, kjer rastlina uspeva (npr. breg reke, rob gozda).
10	Monokultura	E Podzemna korenika ali podzemna stebila, s katerimi rastlina lahko razširi svoje korenine.
11	Rastišče	G Enaka vrsta prevladuje na velikem področju in izloči druge vrste.
12	Rizom	R Vrsta, ki je bila na določeno območje prenesena izven svojega naravnega območja.

GESLO:

Črke iz obeh nalog prenesi v ustrezna polja. Geslo ti pove, kaj je skupnega tujerodnim vrstam.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----

Pri reševanju si lahko pomagaš z opisi invazivnih vrst na spletni strani invazivke.si.

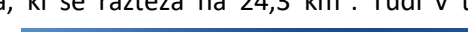
Kako se v Krajskem parku Zgornja Idrija spopadajo z invazivnimi vrstami pa na strani visit-idrija.si.

KRAJINSKI PARK LOGARSKA DOLINA

<https://www.logarska-dolina.si/>

INVAZIVKE V LOGARSKI DOLINI

Krajsinski park Logarska dolina je alpska ledeniška dolina, ki se razteza na 24,3 km². Tudi v tako čudovitem kotičku narave se včasih pojavijo nepovabljeni gostje. To so tujerodne, pogosto invazivne rastline in živali, ki jih je človek prinesel od drugod. Čeprav so lahko na prvi pogled zanimive ali lepe, pa v naravi pogosto povzročajo težave: izpodrivajo domače vrste in s tem spreminjajo okolje.

Čeprav so nekatere videti prikupne ali zanimive, lahko motijo ravnovesje narave, izpodrivajo domače vrste, spreminjajo ekosisteme in ogrožajo živali ter rastline, ki že stoletja živijo v Logarski dolini.

NALOGA: Ugani invazivni živali in rastlino na sliki, vstavi manjkajoče črke ter črke iz obarvanih okvirčkov vpiši v okvirček gesla.

[illegible]

Slika 1

[illegible]

Slika 2

					 Pomagaj si s člani		

Pomagaj si s QR-kodami

Slika 3

GESLO: V geslu boš izvedel, katero invazivno rastlino, lahko najdeš v Krajinskem parku Logarska dolina

V KP Logarski dolini lahko opazimo mnogo domačih rastlin in živali: na primer izjemna drevesa kot so brest, lipa in macesen, raznovrstne alpske rastline, ptice (planinski orel, sokol selet...), divjad (jelenjad, srnjad, gamsi, kozorogi...). <https://www.logarska-dolina.si/>
Ko pride nova, tujerodna rastlina ali žival, se lahko začnejo težave — domače rastline ne dobijo več dovolj svetlobe ali prostora, domače živali izgubijo svoj dom. Okolje se spremeni.

Kako se širijo?

Invazivne vrste se lahko širijo na različne načine:

- Semena rastlin se lahko zataknejo na oblačilih, čevljih ali kolesih ljudi, ki hodijo po gozdu.
- Semena ali majhne živali lahko prinese veter ali voda.
- Ljudje lahko nehote prinesejo invazivne vrste s prenosom rastlin, zemlje ali vode.
- Tudi živali, ki jih ljudje odvržejo v naravo, lahko postanejo invazivne.

Zato je pomembno, da jih prepoznamo, smo pozorni in naravo obiskujemo odgovorno, da ne širimo teh nepovabljenih gostov. Če ostanemo na označenih poteh, ne prenašamo rastlin ali živali iz drugih krajev in ne vnašamo neznanih vrst, lahko pomembno prispevamo k ohranjanju naravnega ravnovesja.

NALOGA: Oglej si slike živali in rastlin. Vsako sliko s črto poveži z ustreznim pojmom: tujerodna vrsta ali domača vrsta.

Slika 1

Slika 2

Slika 3

Slika 4

Slika 5

Slika 6

TUJERODNE VRSTE

(ali **invazivne vrste**)

vrste, ki so prišle od drugod
in lahko škodijo domačim vrstam

DOMAČE VRSTE

(ali **avtohtone vrste**)

vrste, ki so v okolju doma
in naravno tam živijo

GOSTJE BREZ VABILA

